

ANTIKNARISK MEDVERKAN 2022

Britt-Marie Lennartsson

STRÅVALLA KYRKA - UTVÄNDIG RENOVERING

Stråvalla socken, Varbergs kommun.

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2022:36

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland
Uppdragsverksamheten, Halmstad 2022, antikvarisk medverkan
Bild framsida: Stråvalla kyrka, sedd från väster, foto 2022-42-30
Grafisk form: Anders Andersson
Layout: Britt-Marie Lennartsson
Foto: Britt-Marie Lennartsson
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet
Diarienummer 2021/30

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Objekt:

Stråvalla kyrka, Stråvalla socken, Varbergs kommun

Länsstyrelsens dnr:

433-9170-20, datum 2021-01-21

Kulturmiljö Hallands dnr:

2021-30

Kulturmiljö Hallands foton:

Film nr 2022-42, foton tagna med digitalkamera av Britt-Marie Lennartsson

Beställare:

Värö-Stråvalla församling

Handlingar:

Handlingarna för ansökan om renoveringen är upprättade av Bröderna Bergströms Byggnads AB, 2020-09-17

Entreprenörer och hantverkare:

Bröderna Bergströms Byggnads AB

Antikvarisk medverkan:

Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland

Renoveringsperiod:

Fönster hösten 2021, fasad april-maj 2022

Fältbesök:

21 maj 2021 innan arbetena påbörjades, 27 april 2022 under arbetets gång samt slutbesiktning 12 maj 2022

Antikvariskt utlåtande:

Arbetena har utförts på ett kulturhistoriskt riktigt vis i enlighet med länsstyrelsens beslut och enligt de anvisningar som Kulturmiljö Halland lämnat såsom antikvarisk kontrollant.

INTYG OCH RAPPORT

Stråvalla kyrka har renoverats exteriört april-maj 2022. Då kyrkan är skyddad genom kulturmiljölagen har Värö-Stråvalla församling begärt tillstånd av länsstyrelsen att utföra renoveringen. Detta tillstånd gavs enligt beslut 433-9170-20, datum 2021-01-21. Enligt beslutet krävs antikvarisk medverkande. Till antikvarisk medverkande har Värö-Stråvalla församling valt Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland. Enligt länsstyrelsens beslut ska den antikvariske experten följa och dokumentera arbetena i en slutrapport. Denna rapport sammanfattar utförda åtgärder på Stråvalla kyrka.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Stråvalla kyrka är medeltida och består av ett rektangulärt långhus med rundat korparti med rak östvägg. De huvudsakliga mursträckningarna är medeltida. Kyrkan förlängdes österut 1768-70 och fick då den nuvarande koravslutningen. Sakristian byggdes till vid kyrkans norra sida 1870-72. Huvudingången i väster från samma tid kröns av en fronton. Fasaderna är vitputsade och genombryts av rundbågiga fönsteröppningar. Kyr-

kan kröns av ett tegelklätt sadeltak. Exteriören har en huvudsaklig 1700-talsprägel.

Interiören präglas av målningar på väggar och tak från olika tider samt av den enhetliga fasta inredningen som i huvudsak tillkom 1872. Orgelfasaden i nyklassicistisk stil härrör från 1850-52, då kyrkans första orgel anskaffades och läktaren ombyggdes. På långhusets norra och södra väggar finns en arkadomsluten kalkmålnings-svit från 1500-talets början. Målningarna är en av de största sviterna av medeltida kalkmålningar i Halland. Kyrkorummet täcks av ett trätunnvalv från 1787 som under 1700-talets slut dekorerades med takmålningar i rokokostil av en okänd kyrkomålare. Apostlamålningar på läktarbröstningen härrör troligen från 1600-talets mitt. Väg- och takmålningarna målades över 1872 men togs fram igen vid en renovering 1964. Då sattes en ny bänkinredning in, läktarunderbyggnaderna tillkom och den nuvarande dopfunten sammanfogades av fragment av en medeltida kalkstensfunt. I koret finns en glasmålning från tiden kring sekelskiftet 1900 samt medeltida träskulpturer. Interiörens nuvarande färgsättning tillkom 1997-98.

Ingången till sakristian innan åtgärd. Överlag var kyrkan i gott skick men med viss smuts och små skador längst ned på fasaden mot marken.

En skada på putsen mitt på väggen vid korets södra sida.

Då portar och fönster underhålls regelbundet fanns inga påtagliga skador mer än att ytskiktet bleknat något, som här på porten på västgaveln.

Södra långhussidan innan åtgärd. Även här är skicket gott men med viss smuts och små skador längst ned på fasaden mot marken. Ytskiktet på fönster och dörrar har bleknat något mer på södra sidan.

De dekorativa rundningarna i änden av den södra vindskivan mot väster var rötskadad. Skadan togs bort och ersattes med friskt trä.

Takfoten har målats.

Fönster och fönsternisch sedd från ställningen.

SKADOR

Fasaderna ses över vart sjunde år, då eventuella skador lagas och hela kyrkan kalkas. Fönstren stryks med roslagsmahogny vart annat år utom på södersidan som stryks varje år. Genom detta kontinuerliga underhåll uppvisar inte kyrkan några större skador. Det fanns enstaka sprickor i putsen och viss smuts. Fönster och portar var i gott skick men ytskiktet av roslagsmahogny hade bleknat något och träet var lite torrt, framför allt mot söder.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Arbetena har i korthet bestått av:

- Rengöring av putsfasader genom lättbläster (JOS).
- Ett fåtal lagningar av lös och skadad puts har utförts, med putsbruk NHL. Ytputs har blandats med ärtsingel för att återskapa strukturen.
- Fasaderna har sedan avfärgats med kulturkalkfärg, 246 Kalkfärg våt 33001.
- Vindskivor har tvättats. En bit av den dekorativa biten längst ned på vindskivan på södra sidan på den västra gaveln var rötskadad. Den skadade biten ersattes med friskt virke i samma utförande som tidigare. Vindskivorna har därefter målats två gånger med vit linoljefärg lasol, Engwall och Claesson.
- Rengöring, kittkomplettering, halvoljning till full mättnad av fönster och dörrar med Roslagsmahogny; kallpressad linolja och balsamterpentin 50/50 och 15 % dalbränd tjära.

Norra långhussidan efter åtgärder.

Sakristian efter åtgärd.

Entrén på västra gaveln efter renoveringen.

Koret efter åtgärd.

Ett fönster mot norr som behandlats med roslagsmahogny.

Då behandlingen av portar och fönster utfördes under år 2021 har ytskikten mot söder redan börjat blekna något. Det är därför mycket bra att underhållet sker regelbundet.

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2022

- 2022:1 Fortsättningen av den arkeologiska utredningen inom Norra Villmanstrand, Halland, Halmstad kn, Snöstorps sn 2021.
- 2022:2 Tre fornlämningar inom Trönninge 2:27. Arkeologisk förundersökning.
- 2022:3 Skogskyrkogården i Falkenberg, kulturhistorisk inventering
- 2022:4 Alafors kvarnmiljö, antikvarisk utredning inför förbättrad fiskvandring
- 2022:5 T4 Hässleholm, Matsalen, antikvarisk förundersökning
- 2022:6 Arkeologisk utredning 2021 inför den nya Slottsmöllebron, Halmstad 9:14 och Halmstad 10:26 m fl
- 2022:7 Köinge kyrka, Utvändig renovering, antikvarisk medverkan
- 2022:8 Arkeologisk utredning inför solkraftspark i Harplinge. Harplinge sn, Arkeologisk utredning steg 1
- 2022:9 Övraby VA, Övraby socken, Halmstad 9:26, Arkeologisk utredning 2021
- 2022:10 Tidigmoderna odlingslager och bebyggelselämningar i kvarteret Grev Kristoffer, Halmstad, Arkeologisk schaktningsövervakning 2020
- 2022:11 Skottorps slott, Renoveringsåtgärder 2020-21, Antikvarisk medverkan
- 2022:12 Eskilstorp, planutredning
- 2022:13 Tingshuset, Höken 3, Laholm. Antikvarisk förundersökning
- 2022:14 Varbergs kyrka, antikvarisk förundersökning
- 2022:15 Armékåren 14, antikvarisk förundersökning
- 2022:16 Morups kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2022:17 Tönnersjö kyrka, renovering av golv m.m
- 2022:18 Arkeologisk förundersökning av L1997:7567, Landa socken, Sintorp 3:6
- 2022:19 Teater Storan, Svärdet 8, Antikvarisk medverkan
- 2022:20 Centralskolan, Tvååker. Antikvarisk förundersökning
- 2022:21 Från stenålder till vikingatid i Hunnestad. Halland, Hunnestads sn, Arkeologisk förundersökning av L2020:6458
- 2022:22 Hasslövs kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
- 2022:23 Våxtorps kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
- 2022:24 Fiberledning vid Norre Port, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2022
- 2022:25 Fiberledning i Klostergatan, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2022
- 2022:26 Gällareds kyrka, dränering, antikvarisk medverkan
- 2022:27 Elskåp vid Lilla Torg, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2021
- 2022:28 Gunnarsjö kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
- 2022:29 Tröinge 2:21 och 3:107, Falkenberg, Vinbergs sn, Tröinge 2:21 och 3:107, Arkeologisk utredning 2022
- 2022:30 Slöinge kyrka, styrsystem, antikvarisk medverkan
- 2022:31 Under granarna i Älvasjö 1:3, Övraby sn, Halmstad kommun, Älvasjö 1:3, Arkeologisk utredning 2022
- 2022:32 Krukmakeriet, Lerkvarnen 22 Laholm, antikvarisk förundersökning
- 2022:33 Stråvalla kyrka, vård- och konserveringsåtgärder, antikvarisk medverkan
- 2022:34 Prästgården, Kyrkans hus, Sankt Nikolaus 17 Halmstad. Antikvarisk Konsekvensbeskrivning
- 2022:35 Trädgården 8 m.fl., Falkenberg. Kulturmiljöutredning
- 2022:36 Stråvalla kyrka, fasad, antikvarisk medverkan

KULTURMILJÖ
HALLAND

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.KULTURMILJOHALLAND.SE